

Politechnika Opolska
Wydział Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii
Technical University of Opole
Faculty of Physical Education and Physiotherapy

RAFAŁ TATARUCH, RYSZARD MARCINÓW, MAGDALENA TATARUCH

***Score system evaluation of physical education as a factor motivating
to physical activity***

**Punktowy system oceny ucznia z wychowania fizycznego jako czynnik motywujący
do aktywności ruchowej**

Znaczenie ruchu w harmonijnym i prawidłowym rozwoju młodego człowieka jest powszechnie znane. Odpowiednio dozowany ruch stymuluje rozwój młodego organizmu, natomiast jego zaniechanie prowadzi do pogłębiania się wad rozwojowych i sukcesywnego spadku poziomu sprawności fizycznej (Drabik 1997, Jethon 1992, Starosta 1995). Od lat systematycznie rośnie liczba uczniów, którzy są objęci całkowitym zwolnieniem z zajęć wychowania fizycznego (Karkosz 1994). Podstawą uzyskania zwolnienia jest wydanie takiej decyzji przez dyrektora szkoły na podstawie dostarczonego przez ucznia zaświadczenia lekarskiego o niezdolności do uczestnictwa w zajęciach wychowania fizycznego.

Uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych nie mają większych trudności ze zdobyciem zaświadczenia lekarskiego zwalniającego ich całkowicie lub częściowo z zajęć wychowania fizycznego. Z rozmów z uczniami wynika, że niektórzy lekarze w źle pojętej „trosce o zdrowie dziecka” często zbyt pochopnie wydają takie zaświadczenia. Czasem wystarczy, że uczeń, u którego lekarz dostrzegł jakieś problemy zdrowotne (nie zawsze predystynujące do całkowitego zwolnienia) zasugeruje, że pogłębiają się one po zajęciach WF – takie zaświadczenia uzyskuje.

Wyniki badań dotyczących zdrowotności uczniów jednoznacznie potwierdzają, że brak systematycznej aktywności ruchowej pogłębia problemy zdrowotne młodego organizmu (Drabik 1997, Jethon 1992, Karkosz 1994, Starosta 1995, Strzyżewski 1986). Na podstawie obserwacji, rozmów z uczniami i wywiadów można stwierdzić, że problem niechętnego uczestnictwa w zajęciach wychowania fizycznego dotyczy szczególnie uczniów o obniżonym poziomie sprawności i umiejętności ruchowych, w sytuacjach, w których nauczyciel w swoim systemie oceny eksponuje głównie sprawność i umiejętności.

Duża liczba uczniów objętych całkowitym zwolnieniem z lekcji wychowania fizycznego jest istotnym problemem w edukacji prozdrowotnej i w różnych środowiskach szkolnych przyjmuje różne nasilenie (Karkosz 1994). Propozycja wprowadzenia punktowego systemu oceniania z wychowania fizycznego promująca nie tylko sprawność ucznia i jego umiejętności ruchowe, ale w głównej mierze jego aktywny udział w lekcji i wykonywanie zadań na miarę jego możliwości, może pozwolić na wyeliminowanie zjawiska dużej ilości zwolnień z zajęć.

Celem badań było sprawdzenie czy ocenianie ucznia na podstawie systemu promującego aktywny udział w lekcyjnych i pozalekcyjnych formach aktywności ruchowej, zmniejszy liczbę uczniów zwolnionych z zajęć.

MATERIAŁ I METODY

Badania przeprowadzono w dwóch szkołach ponadgimnazjalnych Opola. Zarówno w jednej jak i drugiej szkole część klas realizuje ujednolicony punktowy system oceny ucznia a w części klas ocena z WF opiera się w głównej mierze na ocenie zdolności motorycznych i umiejętności ruchowych badanych testami motoryczności i umiejętności. Badaniami objęto grupę 256 uczniów, szkół ponadgimnazjalnych Opola, podzielonych na dwie grupy. Pierwszą grupę w liczbie 121 osób (64 dziewcząt i 57 chłopców) stanowili uczniowie oceniani wg punktowego systemu (w dalszej części tekstu nazywana również grupą eksperymentalną), natomiast druga grupa, nazwana kontrolną, w liczbie 135 osób (71 dziewcząt i 64 chłopców), oceniana głównie na podstawie poziomu zdolności motorycznych i umiejętności ruchowych.

Podstawowymi kryteriami oceny ucznia w punktowym systemie obok oceny za sprawność ruchową i umiejętności jest:

1. Aktywny udział w zajęciach WF i realizacja zadań na miarę własnych możliwości.
2. Udział w pozalekcyjnych formach aktywności ruchowej (zajęcia usprawniające, rekreacyjne, trening sportowy, udział w zawodach sportowych).
3. Wykonywanie prac na rzecz szkolnego wychowania fizycznego (pomoce naukowe, gazetki, kroniki, pomoc w organizacji szkolnych turniejów i zawodów sportowych).

Uczniowie za poszczególne kryteria otrzymywali punkty, które po zsumowaniu dawały ocenę końcową. System oceny ucznia był tak skonstruowany, aby każdy niezależnie od swojej sprawności fizycznej i umiejętności ruchowych przy odpowiednim zaangażowaniu mógł w efekcie uzyskać ocenę bardzo dobrą. W trakcie realizacji programu zajęć tak dobierano zadania do wykonania, aby nie przekraczały one możliwości uczniów najsłabszych. Dało się to osiągnąć przez różnicowanie zadań stawianych uczniom na lekcji.

Uczniowie z dysfunkcjami i wadami postawy byli zwalniani z trudniejszych zadań do wykonania, co do których mieli przeciwwskazania i w tym czasie wykonywali własne ćwiczenia korygujące ich wady.

W trakcie realizacji zadań starano się, aby uczniowie świadomie uczestniczyli w zajęciach wychowania fizycznego, znali cel ćwiczenia, sposób jego wykonania, potrafili je dobrać do własnych możliwości i zastosować w różnych sytuacjach.

WYNIKI BADAŃ

Wyniki przeprowadzonych badań, przedstawione w tabeli 1, wyraźnie obrazują różnice pomiędzy grupą uczniów ocenianych systemem punktowym a grupą kontrolną. Zwolnieni z zajęć WF, uczniowie to w grupie eksperymentalnej 8,3% badanych osób (9,4% dziewcząt i 7% chłopców), natomiast w grupie kontrolnej jest to znacząco wyższy odsetek, bo niećwiczących w tej grupie było 13,3% (15,5% dziewcząt i 10,9% chłopców). Niepokojące jest to, że w obydwu grupach i z systemem punktowym i w grupie kontrolnej dużo częściej jako niećwiczący występowały dziewczęta, kolejno 15,5% i 9,4%.

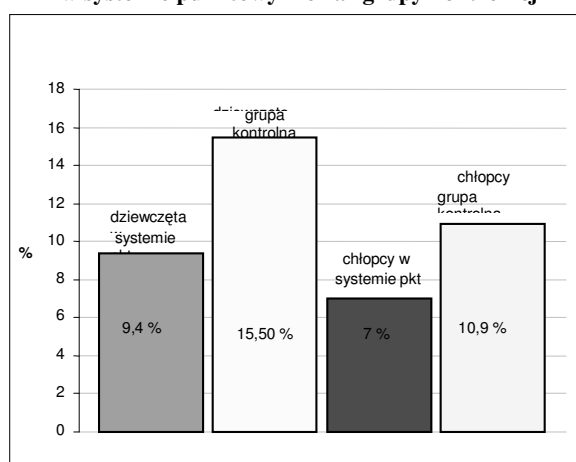
Według uzyskanych wyników w grupie eksperymentalnej ponad 31% uczniów uczestniczyło w różnych pozalekcyjnych zajęciach sportowych a w grupie kontrolnej tylko 23% uczniów. Również bardzo niekorzystnie, na tle grupy chłopców, wypadły we tym zestawieniu dziewczęta, gdyż w grupie kontrolnej tylko niecałe 17% dziewcząt uczestniczyło w jakichkolwiek pozalekcyjnych zajęciach sportowych, dziewczęta z grupy eksperymentalnej wypadły znacznie lepiej, bo blisko 27% uczestniczyło w dodatkowych zajęciach sportowych. Chłopcy w obydwu grupach znacznie chętniej uczestniczyli w pozalekcyjnych zajęciach sportowych, w grupie eksperymentalnej było to 36,8% uczniów a w grupie kontrolnej 29,7% badanych osób.

Porównując liczbę uczniów uzyskujących oceny bardzo dobre i celujące w badanych grupach, zauważa się bardzo dużą różnicę na korzyść grupy eksperymentalnej. Łącznie w grupie eksperymentalnej wysokie oceny uzyskało 78,5% badanych (75% dziewczęta i 82,5% chłopców) natomiast w grupie kontrolnej było to 53,3% badanych uczniów (47,9 dziewczęta i 59,4 chłopcy).

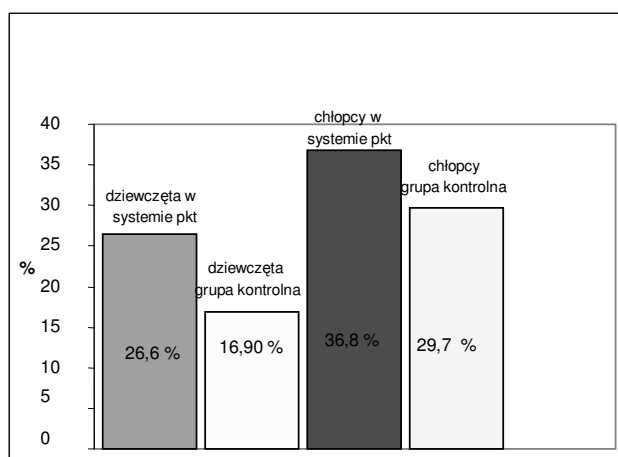
Tabela 1. Charakterystyka statystyczna badanych grup

lp	Uczniowie	System punktowy						Grupa kontrolna					
		Dziewczeta		Chłopcy		Łącznie		Dziewczeta		Chłopcy		Łącznie	
		ilość	%	ilość	%	Ilość	%	ilość	%	Ilość	%	ilość	%
1	Ćwiczący	58	90,6	53	93,0	111	91,7	60	84,5	57	89,1	117	86,7
2	Zwolnieni z WF	6	9,4	4	7,0	10	8,3	11	15,5	7	10,9	18	13,3
3	Uczestniczący w zajęciach pozalekcyjnych	17	26,6	21	36,8	38	31,4	12	16,9	19	29,7	31	23,0
4	Uczniowie z ocenami celującymi i bardzo dobrymi	48	75	47	82,5	95	78,5	34	47,9	38	59,4	72	53,3

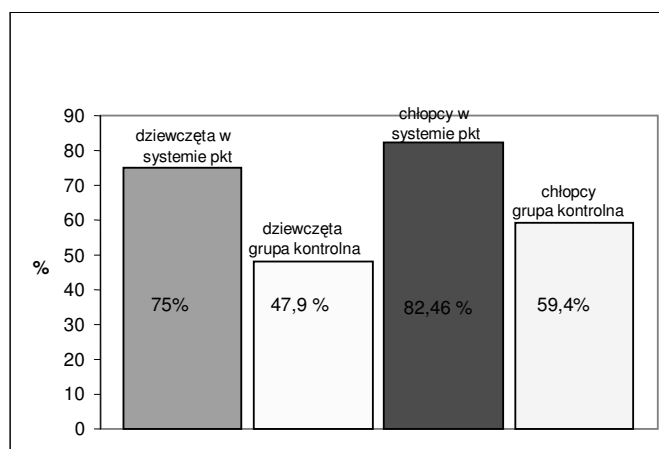
Wykres 1. Liczba uczniów zwolnionych z zajęć wychowania fizycznego grupy ocenianej w systemie punktowym o raz grupy kontrolnej

Wykres 2. Liczba uczniów uczestniczących w dodatkowych zajęciach sportowo rekreacyjnych grupy ocenianej w systemie punktowym o raz grupy kontrolnej.

Wykres 3. Liczba uczniów, którzy uzyskali oceny semestralne, celujące i bardzo dobre w grupie ocenianej w systemie punktowym o raz grupie kontrolnej.

DYSKUSJA

Na podstawie wyników badań możemy założyć, że przechodząc obojętnie wobec problemu dużej liczby uczniów zwolnionych z zajęć WF, i nie podejmując żadnych działań mających na celu stopniowe eliminowanie zjawiska, problem ten będzie się nasilał (Karkosz 1994, Umiastowska 1999). Co za tym idzie rozwój ruchowy i fizyczny młodzieży nie stymulowany ruchem będzie się stale obniżał (Drabik 1997, Starosta 1995, Strzyżewski 1986). Uczniowie nie będą podejmować żadnych form aktywności ruchowej również w życiu dorosłym (Drabik 1997, Sas-Nowosielski 2003, Starosta 1995, Umiastowska 1999). Zatem jeden z celów WF, jakim jest „wychowanie dla przyszłości” nie zostanie zrealizowany.

Podejmując odpowiednie działania zmierzające do skuteczniejszego motywowania uczniów do uczestnictwa w lekcjach WF osiągniemy stan, w którym uczeń chętnie i świadomie będzie uczestniczył w zajęciach i będzie czuł się na nich „dobrze” (Umiastowska 1999). Uczestnicząc w racjonalnie zorganizowanych zajęciach WF będzie prawidłowo stymulował rozwój sprawności ruchowej, nabywał umiejętności ruchowe oraz wdrażał nawyk systematycznego uprawiania ruchu, który pozwoli mu uczestniczyć w szeroko rozumianej kulturze fizycznej w życiu dorosłym (Drabik 1997, Starosta 1995.).

PIŚMIENNICTWO

1. Drabik J. Promocja aktywności fizycznej cz. III. AWF Gdańsk, 1997.
2. Jethon Z. Niska aktywność ruchowa a zdrowie. W: Promocja zdrowia. red. J. B. Karski i wsp. Warszawa 1992, s. 217-227.
3. Karkosz K. Zainteresowania i aktywność sportowo-rekreacyjna młodzieży licealnej. Zeszyty metodyczno – naukowe. AWF Katowice. 1994, s 71-80.
4. Sas-Nowosielski K. Wychowanie do aktywności fizycznej. AWF Katowice 2003.
5. Starosta Wł. Znaczenie aktywności ruchowej w zachowaniu i polepszeniu zdrowia człowieka, Promocja Zdrowia. Nauki Społeczne i Medycyna. 1995, nr 5-6, s 74-87.
6. Strzyżewski S. Proces wychowania w kulturze fizycznej. WSiP, Warszawa, 1986.
7. Umiastowska D. Sterowanie aktywnością ruchową na różnych szczeblach edukacji szkolnej: Konferencja Naukowa Ruch jak lekarstwo za mało nie skutkuje za dużo szkodzi. Uniwersytet Szczeciński 1999, s. 170-176.

STRESZCZENIE

Duża liczba uczniów objętych całkowitym zwolnieniem z lekcji wychowania fizycznego jest istotnym problemem w edukacji prozdrowotnej i w różnych środowiskach szkolnych przyjmuje różne nasilenie. Propozycja wprowadzenia punktowego systemu oceniania z wychowania fizycznego promująca nie tylko sprawność ucznia i jego umiejętności ruchowe, ale w głównej mierze jego aktywny udział w lekcji i wykonywanie zadań na miarę jego możliwości, może pozwolić na wyeliminowanie zjawiska dużej ilości zwolnień z zajęć.

Celem badań było sprawdzenie czy ocenianie ucznia na podstawie systemu promującego aktywny udział w lekcyjnych i pozalekcyjnych formach aktywności ruchowej, zmniejszy liczbę uczniów zwolnionych z zajęć.

Podjmując odpowiednie działania zmierzające do skuteczniejszego motywowania uczniów do uczestnictwa w lekcjach WF osiągniemy stan, w którym uczeń chętnie i świadomie będzie uczestniczył w zajęciach i będzie czuł się na nich „dobrze”.

ABSTRACT

A large number of pupils exempt from the duty to participate in physical education classes constitutes an essential problem in education promoting healthy way of life and it takes up different intensification in different school environments. Proposition to introduce the score system of results evaluation, promoting not only pupils' fitness and physical capabilities but, in majority, their active participation in the classes and performing tasks correlating with their possibilities, may help to eliminate the problematic phenomenon of numerous exempts from classes.

The aim of the research was to verify whether evaluating pupils on the basis of the system promoting their active participation in regular and extra-curriculum forms of physical activity shall reduce the number of pupils exempt from classes.

Taking up proper actions aiming at more effective motivating of pupils to their participation in physical education classes, we should achieve the result that pupils willingly and consciously will take part in classes and they will find satisfaction in this participation.